

COM APROFITAR EL POTENCIAL DE LES SOLUCIONS BASADES EN LA NATURA PER A CREAR CIUTATS MÉS INCLUSIVES

PUNTS CLAU

- L'impacte sobre la inclusió i l'equitat social tendeixen a passar-se per alt a l'hora de planificar solucions basades en la natura (SBN) a les ciutats.
- Barcelona ha endegat un procés d'intercanvi de coneixement i creació conjunta per a integrar SBN en les polítiques i plans locals d'urbanització sostenible.
- Les autoritats estatals poden donar suport a l'adopció i impacte més ampli de les SBN a les ciutats de diferents maneres:
 - Facilitant l'execució de la resiliència urbana i els plans d'adaptació al canvi climàtic integrant les SBN com a mesura clau en les mateixes.
 - Promovent les SBN com alternativa o complement a les mesures d'enginyeria estructurals i exigir la seva presa en consideració en totes les obres d'infraestructura pública.

EL PROJECTE NATURVATION

NATure-based URban innovation" (NATURVATION) és un projecte de 4 anys en el qual participen 14 institucions de tota Europa en els camps del desenvolupament urbà, la geografia, els estudis d'innovació i l'economia. Estem creant un canvi esglaonat en la forma en la que entenem i utilitzem solucions basades en la naturalesa per a una urbanització més sostenible.

Protecció de la naturalesa urbana: el rol de les autoritats locals i estatals

Les autoritats, i especialment, els governs locals i autonòmics són cada cop més reconeguts pel seu rol de protegir i restaurar la naturalesa com a eina clau per assolir una urbanització sostenible. Les solucions basades en la natura (SBN) són a l'avantguarda d'aquestes discussions, amb l'esperança d'abordar simultàniament els objectius socials i ambientals. Aquestes tenen el potencial de, per exemple, millorar la salut pública i el benestar, reduir la contaminació, conservar la biodiversitat, disminuir el risc d'inundacions, augmentar la resiliència, i regenerar espais urbans d'una manera equitativa.

Una major execució de les SBN requereix, entre altres factors, augmentar la conscienciació dels seus beneficis com a alternativa a la infraestructura gris tradicional, aprofitar els recursos i fons públics per a la seva implementació, el desenvolupament i augment de capacitat i els projectes pilot, així com el desenvolupament d'estàndards per a la naturalesa urbana (per exemple: en la qualitat, quantitat i accés). Els governs estatals tenen un paper important a jugar en la creació de les esmentades condicions i en el desenvolupament d'un marc normatiu que doni suport a governs locals i autonòmics en la integració o incorporació de les SBN en tota la planificació i polítiques públiques.

Què són les solucions basades en la natura?

Les solucions basades en la natura són solucions als reptes socials que utilitzen les propietats naturals dels ecosistemes per a, per exemple, limitar els impactes del canvi climàtic, millorar la biodiversitat i millorar la qualitat ambiental, contribuint alhora sobre l'activitat econòmica i el benestar social. *sozialem Wohlergehen beitragen.*

Aquest informe està orientat especialment als legisladors i altres actors clau en el desenvolupament de polítiques públiques i descriu les activitats realitzades a Barcelona per augmentar la consideració local de les SBN, destacant les oportunitats d'un major suport a nivell estatal (per exemple, amb l' Agenda Urbana Española, impulsada pel *Ministerio de Transporte, Movilidad y Agenda Urbana*), així com a nivell autonòmic i provincial. L'informe té per objectiu augmentar el reconeixement de les SBN en termes dels seus beneficis ambientals i socials a ciutats de tot l'estat, i ajudar als responsables de la presa de decisions urbanes a superar les barreres més habituals a les que s'enfronten en l'execució de les mateixes.

Barcelona: obrint camí cap a una urbanització sostenible i inclusiva

Barcelona ha estat una de les sis ciutats clau que han participat al projecte NATURVATION. En els darrers quatre anys, diferents representants de les autoritats locals, del món acadèmic i d'altres sectors de la societat civil han estat participant en tallers de treball amb els socis locals del projecte per intercanviar coneixements i facilitar una creació conjunta sobre com s'entenen i integren les SBN a les polítiques i plans locals per tal de crear una ciutat més sostenible i inclusiva. Aquest procés local ha estat coordinat per ENT (Innovació ambiental al servei de la societat) i l'ICTA-UAB (Universitat Autònoma de Barcelona). El procés ha implicat als principals agents de la governança urbana de Barcelona amb l'objectiu d'intercanviar coneixement en diversos àmbits com la recerca, la política i la pràctica, creant així una visió compartida i un full de ruta per abordar els reptes crítics de sostenibilitat a través de les SBN.

Els principals reptes identificats a la ciutat de Barcelona estan relacionats amb la resiliència urbana i la adaptació al canvi climàtic, la justícia ambiental, el benestar humà i la connectivitat social-ecològica entre el nucli urbà i la seva àrea periurbana. Per a fer front a aquests desafiaments, es varen dur a terme un seguit d'esdeveniments interactius, incloent tallers, campanyes de sensibilització i reunions. Aquestes reunions han permès un diàleg amb múltiples parts interessades sobre les futures o recentment aprovades polítiques relacionades amb les SBN, com el pla per a la millora de la biodiversitat en la xarxa de parcs i platges de l'àrea metropolitana de Barcelona, el pla

d'infraestructura verda i biodiversitat de Barcelona, l'estratègia de resiliència urbana, o el pla d'espais públics per a l'oci de nens i nenes de Barcelona. A més, aquest procés participatiu ha testat eines d'avantguarda desenvolupats pel projecte que es poden aplicar en altres ciutats. Parlem de l'Urban Nature Atlas, la major base de dades del món de SBN amb més de 1.000 casos arreu del planeta, així com l'Urban Nature Navigator, que serveix per a avaluar SBN i identificar com contribueixen als objectius de sostenibilitat.

Durant els darrers quatre anys, aquesta xarxa local ha facilitat múltiples col·laboracions i intercanvi de coneixements a nivell europeu, però principalment entre diferents autoritats públiques (des de nivell local a autonòmic), agències i altres organitzacions acadèmiques, i en menor mesura, organitzacions i societat civil i membres del sector privat.

Solucions basades en la natura inclusives en acció: Horts en terrats per a persones amb discapacitat

El projecte de Barcelona de desenvolupar horts als terrats per a persones amb discapacitat és un exemple d'una SBN inclusiva d'èxit. El projecte va començar el 2015 impulsat per l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD) de l'Ajuntament de Barcelona amb la instal·lació d'un hort al terrat del mateix IMPD fins llavors infrautilitzada. L'objectiu principal era proporcionar activitats beneficioses com la recreació, l'aprenentatge, la interacció social per a les persones amb discapacitat (en la seva majoria amb discapacitat mental). Posteriorment, un altre hort es va instal·lar en un edifici municipal del barri de Sants el 2017 i dos horts addicionals al districte de Ciutat Vella el 2018. Els responsables del projecte van destacar que, entre d'altres beneficis, aquest projecte fomenta l'empoderament de les persones amb discapacitat ja que els aliments produïts als horts dels terrats són donats a menjadors socials o bancs d'aliments. Els científics involucrats en l'execució d'aquesta SBN han demostrat que els nivells de contaminants que es troben a les verdures no són perjudicials per al consum. Un estudi sobre l'impacte del projecte en termes de salut i benestar dels usuaris també indica que la satisfacció dels participants en el projecte dels horts en terrats no tan sols prové de l'activitat de jardineria per se, sinó de la experiència conjunta de sortir del centre social on passen la major part del dia, així com conèixer nous indrets de la ciutat, utilitzar altres mitjans de transport, i interactuar amb més residents i treballadors. Durant el procés participatiu local de NATURVATION, també es va aprofitar per organitzar un taller a l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (05.06.2018) per tal de prioritzar els beneficis dels terrats verds a tota la ciutat de Barcelona, derivant en aquesta publicació científica. El projecte dels horts en terrats per a persones amb discapacitat ha aconseguit guanyar el premi "European Public Sector Awards" (EPSA) el 2019 en la categoria administrativa supralocal i local.

Oportunitats per un major suport a nivell estatal

Sobre la base de les lliçons apreses durant el projecte NATURVATION i les seves activitats a Barcelona, s'han identificat diverses oportunitats sobre com el govern estatal i els seus organismes poden proporcionar un major suport als governs locals i autonòmics en relació amb les SBN. Aquí s'inclouen diversos exemples:

- Facilitant l'execució de plans de resiliència urbana i adaptació al canvi climàtic (per exemple, a través de l'Agenda Urbana Española), especialment en ciutats petites i mitjanes, així com fomentar la implementació de les SBN, i mesures clau dins aquestes.
- Reconeixent les possibles contribucions de les SBN en relació a la (in)justícia social i animar a les ciutats a tenir-les en compte en el disseny i l'execució de les SBN. Això és possible, per exemple, quan les SBN s'implementen

a petita escala i mitjançant una distribució equitativa (especialment en zones amb major presència de grups socioeconòmicament vulnerables).

- Fomentant la recerca urbana de les SBN dins els projectes de transformació urbana, i així crear un major impacte. Per exemple, reduint els espais per a cotxes privats en el model de “Superilles” ajuda a assolir un doble impacte millorant les condicions atmosfèriques i proporcionant un espai d’oportunitat per a la implementació de SBN. Com a resultat de les més de quaranta mesures de naturalització implementades pel municipi de Barcelona en els últims tres anys, la superfície total coberta per diverses formes de ‘verd’ ha crescut en 24,46 hectàrees.¹
- Promovent una major comprensió de com les SBN poden contribuir als objectius de la política urbana com a alternativa o complement a les mesures d’enginyeria dura o “gris”. Això es pot fer de la següent manera:
 - o Convertint l’habilitació de SBN en obligatòria o preferent en totes les obres d’infraestructura pública: des de la reconstrucció de carreteres fins a l’habitatge. Les SBN (com drenatges urbans sostenibles, jardins i horts urbans, jardins infiltrants o boscos urbans) haurien de convertir-se en “la nova norma”, deixant de ser una recomanació i formant així part de totes les obres públiques. Això podria completar-se introduint un règim d’incentius.
 - o Les SBN han d’anar acompanyades de mesures associades a la disminució del trànsit motoritzat privat i l’augment de l’espai públic per a vianants i ciclistes.
 - o A l’hora de dissenyar i implantar les SBN, les autoritats públiques haurien de considerar 1) si aquesta pot efectes negatius lligats a la gentrificació dels barris es pretén implementar 2) com minimitzar el possible augment dels preus immobiliaris o tendències comercials que derivin en exclusió social. Les polítiques de limitació/control de preus dels habitatges i lloguers permetrien evitar aquests potencials efectes negatius de les SBN.
- Assegurant que les SBN es dissenyin i implementin mitjançant un procés inclusiu, per exemple:
 - o Assegurant que els projectes siguin consultats per diversos actors implicats prèviament a la fase de disseny incloent els més propensos a veure’s afectats. És important donar un major pes a les seves visions o recomanacions durant la fase de planificació i implementació.
 - o Iniciant diferents tipus de consultes i formes de participació ciutadana per tal que les persones que no estiguin acostumades a un llenguatge formal/tècnic se sentin encoratjades a expressar els seus punts de vista i a participar. El seguiment hauria de dur-se a terme mitjançant consultes i fòrums participatius durant tot el procés.

¹Aquestes mesures formen part del Programa de Promoció de Infraestructures Verdes Urbanes, que posa en pràctica el Pla Verd i de Diversitat, perseguint l’objectiu d’“aconseguir una infraestructura verda que ofereixi els màxims serveis d’ecosistema en una ciutat on la naturalesa i la ciutat interactuïn i s’en-forteixin mútuament”. A: <https://ajuntament.barcelona.cat/ecologiaurbana/en/what-we-do-and-why/urban-greenery-and-biodiversity/green-infrastructure-impetus-plan>; i https://ajuntament.barcelona.cat/ecologiaurbana/sites/default/files/Balanc_Verd_Biodiversitat.pdf.